

Kärnkraftsfritt Bottenviken

Sommarträff i Morjärv

Nationalälvdagen 19 augusti 2017

Närvarande:

Bernt Selberg, Morjärv
Lotta Broman, Kalix
Rolf Granstrand, Skellefteå
Else-Maj Lindman, Luleå
Per Holmqvist, Piteå
Jan-Erik Engman, Skellefteå
Pia Roman, Vitå
Helena ten Siethoff, Luleå
Jan Nyberg, Luleå
Inger Westman, Skelleftehamn

Kerstin Haraldsson, Kalix
Kristina Enholm, Töre
Bo Wallsten, Töre
Bibbi Tapani, Jämtön
Barbro Viklund, Skellefteå
Jan Bergström, Umeå
Gun Bergström, Umeå
Ulf Gustavsson, Sundsvall
Håkan Joelsson, Umeå
Elisabeth Holmström, Robertsfors

Christina Morin, Luleå
Rolf Morin, Luleå
Cecilia Morin, Luleå
Sirkka-L. Väänänen, Oulu
Bror Kajsajuntti, Luleå
Per Lundbäck, Haparanda
Seiko Matsuda, Boliden
Taina Mäntykenttä, Ylikuminki
Marianne Björk, Skellefteå
Sven Nordlund, Kalix

Lena Lagerstam, Morjärv
Christer Nilsson, Kalix
Barbro Söderlund, Kiruna
Edla Lantto, Kiruna
Bo Goding, Ytterbyn
Ingrid Sturesson, Ytterbyn
Kenneth Moberg, Överkalix
Bojan Moberg, Överkalix
Lars Igeland, Österfärnebo
Birgitta Seb-Olsson, Älvsbyn

Inledning

Lena Lagerstam välkomnade alla till Morjärv och till nätverkets Kärnkraftsfritt Bottenvikens viktiga informations- och arbetsmöte. Träffen hålls på Nationalälvdagen då alla fyra Nationalälvarna har en nära koppling till Bottenvikens vatten. Det är första gången nätverket träffas i Morjärv, under åren har vi haft träffar längs Bottenvikskusten från Haparanda i norr till Umeå i söder.

Sven Nordlund, andre vice ordförande i kommunstyrelsen i Kalix kommun och ansvarig för miljöfrågor, hälsade alla välkomna till kommunen. Det är viktigt att vi är för något i kommunen, vi är för ett kärnkraftsfritt Bottenviken och för ett bra samhälle att leva i. Sedan nätverket bildades 2011 har det skett mycket på energisidan. Då var det en miljöfråga nu är det också en ekonomisk fråga. Kärnkraft är inte det billigaste, det går framåt med fart för solenergi och vindkraft. Känner ett hopp att det inte ska bli något kärnkraftverk på grund av utvecklingen på teknikområdet. Riktat ett stort tack till nätverket för dess arbete.

Presentation av deltagarna

Genomgång av dagens program och praktiska frågor

Nätverket Kärnkraftsfritt Bottenviken och kampen för att stoppa kärnkraftverket i Pyhäjoki *Se presentationen som bifogas*

Lena Lagerstam informerade om bakgrunden till att nätverket bildades. Det var Naturskyddsföreningen i Norrbotten som tog initiativ till ett första arbetsmöte i Kalix 30 oktober 2011 och den 11 december samma år bildades nätverket på ett möte i Luleå stadshus.

Nätverket Kärnkraftsfritt Bottenviken står för detta

Nätverket Kärnkraftsfritt Bottenviken är ett partipolitiskt obundet nätverk för alla som vill arbeta för att stoppa byggandet av kärnkraftverk i Bottenviksområdet. Vi bryr oss om miljön och vill arbeta för en hållbar utveckling utan kärnkraft. Vi anser att kärnkraften inte är någon lösning på klimathotet, det är istället ett slut på energislöseriet, smart energiteknik och olika förnybara energilösningar. Vi vill samarbeta över alla gränser för en kärnkraftsfri värld.

Det har varit snart sex år med massor av aktiviteter och manifestationer i samarbete med olika organisationer. Nätverket har på ett positivt sätt samlat de krafter som finns för ett Kärnkraftsfritt Bottenviken.

Lena berättade om tidigare lokal kamp mot slutförvar av atomsopor i Kalix och Överkalix i de båda aktionsgrupperna *Rädda Kamlunge* på 1980-talet och *Nej till atomsopor i Överkalix* på 1990-talet. *Rädda Kamlunge* ordnade nätverket Avfallskedjans miljöläger i Morjärv 1985.

Kalix kommun var den första kommunen som tog beslut att säga nej till kärnkraft i Bottenviksområdet, idag är det hela 17 norrlandskommuner som på olika sätt tagit avstånd från kärnkraftverket.

Det finns en stark opinion i Sverige mot kärnkraftverket men den svenska regeringen har hittills inte agerat, det är en icke-fråga. I samråden enligt Esbo-konventionen har nätverket Kärnkraftsfritt Bottenviken, kommuner, myndigheter, organisationer och allmänhet framfört många kritiska synpunkter. Enligt Esbo-konventionen kan grannländer lämna synpunkter på planerade projekt som kan leda till betydande miljöpåverkan på miljö och människor. Men då konventionen bara är en informationskanal har Finlands regering inte brytt sig om synpunkterna från Sverige.

Mängder av organisationer har tagit ställning mot kärnkraftsbygget och mer än 27 tusen människor har skrivit sina namn i de namninsamlingar som pågår.

Sveriges regering måste snarast agera så att det blir en fråga för myndigheterna. Svenska regeringen måste ta upp förhandlingar med finska regeringen i denna ödesfråga för vårt gemensamma innanhav. Bottenviken är en världsunik miljö med ett dokumenterat sårbart och känsligt ekosystem. Kärnkraftverket skulle bli ett fullskaligt miljöexperiment med långtgående negativa konsekvenser för miljö, hälsa och säkerhet.

Fortfarande saknar Fennovoima tillstånd att bygga kärnkraftverket och Finlands regering tar det ödesdigra beslutet tidigast 2018.

Lena presenterar en sammanställning över nätverkets arbete senaste åren:

Kärnkraftsfritt Bottenviken 2016-2017

- ✓ **Nätverkets arbetsgrupp** haft många Skypemöten
- ✓ **Aktiva lokala grupper** på flera ställen ordnat manifestationer mm
- ✓ **Information:** 4 772 medlemmar i öppen Facebook-grupp; Hemsida; Nyhetsbrev; Mailgrupp ca 500 medlemmar
- ✓ **Bra genomslag i media**
- ✓ **Nu 17 kommuner** tagit ställning mot kärnkraftverket
- ✓ **Namninsamlingarna** har fortsatt och pågår

- ✓ **Konferens i Skellefteå med 100 deltagare** 21-22/5 2016
Uttalande skickat till Finlands och Sveriges regeringar
- ✓ **Brev till alla kommuner i norr** 12/9 2016, 27/3 och 6/6 2017
- ✓ **Yttrande om svensk havsplanerings inriktning** 29/2 2016
- ✓ **Synpunkter ansökan** om Miljö- och vattenhushållningstillstånd 2/2 2016; Överklagan 14/7; Genmäle 7/9
- ✓ **Synpunkter Esbo-samråd om slutförvar** 16/11 2016

- ✓ **Höstträff i Robertsfors** 26/11 2016
- ✓ **Brev till miljöminister Karolina Skog** 21/1 2017
- ✓ **Öppet brev till Havs- och Vattenmyndigheten** 26/1 2017
- ✓ **Brev till partierna** 24/2 och 20/4 2017
- ✓ **Öppet brev Regionfullmäktige och Landshövding Norrbotten** 11/5
- ✓ **och till Region och Landshövding i Västerbotten** 16/5 2017

Aktuell information om läget i Finland

Läget är mycket allvarligt – Bottenviken, unikt, värdefullt innanhav som måste räddas. Det är fruktansvärt tragiskt att se hur udden Hanhikivi är totalt förstörd trots att viktiga beslut fortfarande saknas. Mycket omfattande arbeten har sedan flera år tillbaka pågått på Hanhikivi. Skogen är avverkad, vägar byggda, området avspärrat med höga stängsel. Mark och byggnader har tvångsinlösts. Muddring och byggande av kylvattenintag och hamn pågår. Byggnader står klara. Fennovoima visar upprörande bilder från skövlingen här på länken: <https://www.flickr.com/photos/fennovoima/>

På Fennovoimas plan över Hanhikivi kan man se hur kärnkraftverkets område planeras, bl a finns det plats för en ytterligare reaktor. Närmast stranden ska det farliga mellanlagret för använt kärnbränsle ligga.

Finland har godkänt den svenska KBS-3-metoden för slutförvar. Fennovoima redovisar två alternativa platser, dels Pyhäjoki och dels Eurajoki (nära Olkiluoto). I samrådshandlingarna anges att platsen ska bestämmas senast på 2040-talet. Slutförvaringen beräknas börja tidigast på 2090-talet och pågå i 100 år så tidsperspektivet är skrämmande. 2016 genomfördes ett Esbosamråd om inkapslingsanläggning och slutförvar där nätverket Kärnkraftsfritt Bottenviken tillsammans med många andra yttrade sig.

Ryska statliga Rosatom har total kontroll över Fennovoimas planerade kärnkraftverk i Pyhäjoki:

- **Raos Voima Oy** äger 34 % av Fennovoima enskilt största ägare
- **Raos Voima Oy** är ett dotterbolag till **Rusatom Overseas** och är en del av **Rosatom**
- **Rosatom** är ett ryskt, statligt ägt bolag som kontrollerar alla områden inom kärnkraft, kärnvapen, kärnbränsle, uranbrytning, anrikning och strålsäkerhet som har mer än 250 företag och vetenskapliga institutioner med över 260 000 anställda
- **Rosatoms** dotterbolag **Raos Project Ltd** ska leverera reaktorn
- **Rosatoms** dotterbolag **TVEL** ska leverera det upparbetade specialbränslet i minst tio år
- **Fennovoima** har godkänt **Rosatoms** val av ryska **Titan-2** som huvudentreprenör
- **Fennovoimas** har godkänt underleverantörerna **Gidropress**, **Atomenergomash** och **Atomproekt** som alla är dotterbolag till **Rosatom**

Så frågorna är många när det gäller säkerheten:

- Hur blir **insynen** i ett projekt som helt kontrolleras av Rosatom som har nära koppling till makten i Ryssland? Hur ska **säkerheten** kunna kontrolleras?
- Hur förändras det **säkerhetspolitiska läget** i norra Europa? Blir det en rysk militärbas?
- Hur påverkas det av det osäkra framtida läget i Ryssland?
- Den nära kopplingen mellan kärnkraft och **kärnvapen**? Upparbetat kärnbränsle ska användas som framställs vid tillverkning av kärnvapen. Kan avfallet komma att upparbetas till kärnvapen i Ryssland?

Aktuella frågor som diskuteras i Finlands media:

- Fennovoimas ekonomi osäker, ägare hoppar av
- Rosatoms lån
- Fennovoimas säkerhetskultur
- När kommer regeringens beslut om Fennovoimas tillstånd att bygga kärnkraftverket?

Rolf Granstrand informerade om en resa till Brahestad och Pyhäjoki i maj 2017 som han och Inger Westman från nätverket deltog i. Resan anordnades av föreningen Norden i samarbete Skellefteå kommun m fl. Förödelsen på Hahnikivi är förfärlig. Fennovoima och kommunen påstår att det under kommande tio-årsperiod ska bli Europas största byggarbetsplats med mer än 4 000 samtidigt sysselsatta.

Naturligtvis kan Hahnikivi aldrig bli sig likt igen. Men stoppas bygget, så kan jytan användas till Europas största sol- och vindpark ! Fennovoimas projekt är stort överväld mot en av Finlands minsta kommuner. I utbyte mot kärnkraftens risker så erbjuds man en omvälvande utveckling. Efter byggtiden fyrahundra fasta jobb i sextio år, nya bostadsområden och skolor samt som gåva ett nytt kulturhus. Kommunen har tackat nej till ett slutförvar av kärnkraftsavfall inom kommunen, vilket föreslagits av Fennovoima. Man har inlagt ett s.k. kommunalt veto i enlighet med finsk lagstiftning.

Manifestation vid Kalixälvens strand

Se film av *Bernt Selberg*

<https://www.youtube.com/watch?v=3Q6Um32EWJ0&t=6s>

Efter en jättegod Norrskenssallad från Restaurang Roady till lunch hade vi en lyckad manifestation för ett Kärnkraftsfritt Bottenviken utanför Morjärvs Folkets Hus alldeles intill nationalälven Kalixälven.

Manifestationen inleddes med att Bernt Selberg och Jörgen Wennström i Ortens Patrask framförde två låtar. Sedan sjöng vi tillsammans "Vackra sköra Bottenvik" under ledning av Ortens Patrask och Elisabeth Holmström.

Elisabeth Holmström och Lena Lagerstam höll sedan var sitt tal som följdes av att vi skickade små barkbåtar med budskapet Kärnkraftsfritt Bottenviken ut på Kalix älven. Vi hoppas att barkbåtarna med älvens kraft ska nå ända fram till Bottenviken och Finland.



Efter manifestationen togs ett gruppfoto med de flesta av deltagarna. Foto Håkan Joelson



En av barkbåtarna som skickades iväg på Kalixälven med vårt budskap. Foto Lena Lagerstam

Ingenting förändras av sig själv

Efter manifestationen berättade Bernt Selberg och Lena Lagerstam och visade ett bildspel med delar av en utställning som tidigare visats i Kalix konsthall. Delar av utställningen fanns uppsatt i Morjärvs Folkets Hus under Sommarträffen.

”Vi vill med våra bilder visa att det är möjligt att påverka och att det går att lyckas. Det finns både stora och små exempel på detta. Kalixälven räddades från att byggas ut efter att många människor kämpat i årtal. I Kalix kommun ligger Kamlungekölen en bit ifrån Morjärv som på 1980-talet räddades från att bli Sveriges sopstation för högradioaktivt avfall som är farligt i 100 000-tals år. Bakom denna seger låg många år av arbete. Nu finns bara de 40 borrhålen som en otäck påminnelse. På 1990-talet var samma fråga aktuell i Överkalix kommun och här lyckades också planerna att stoppas. Ett annat exempel är Morjärvs Folkets Hus som räddades från kommunens planer på rivning genom fantastiska ideella insatser som skapade förutsättningar för ett rikt och spännande kulturliv i vår samlingslokal i byn.”

Lars Igeland från Jordens vänner framför en hälsning från Bryssel och lyfter fram vikten av det lokala arbetet i alla frågor och överlämnade symboliskt en tröja med budskapet *Mobilize – Resist – Transform* som gåva till nätverket Kärnkraftsfritt Bottenviken.

Det finsk-ryska kärnkraftverket Hanhikivi

En rysk dokumentärfilm gjord av Green World, Ryssland kunde tyvärr inte visas på grund av tekniska fel. Här finns en länk till filmen som är mycket sevärd: https://drive.google.com/open?id=0B_gehrIx8dutNzZEUMFXd0xwZzQ

Arbetsmöte - diskussion om hur vi kämpar vidare

Deltagarna på Sommarträffen började med att välja Jan Nyberg till ordförande för mötet och Lotta Broman och Lena Lagerstam till sekreterare.

Information från olika orter

Vi berättade vilka aktiviteter vi haft på olika orter (inom parentes står den föredragande).

Sundsvall (Ulf Gustafsson): Vi har i *Folkkampanjen mot kärnkrafts* regi haft studiecirkel och deltagit i seminarium på Medlefors folkhögskola, varit på Urkult-festivalen och informerat samt samlat namn.

Umeå (Gun Bergström): Gruppen *Gröna eldsjälar* träffas varje tisdag och diskuterar aktuella viktiga miljöfrågor. Vi planerar "Hållbarhetsdagar" den 2/9 och 9/9 där vi kommer att ha musik med bl a Strokarna. Vi samlar namn och har en facebookside. Gun tillhör också en grupp miljöpartister inom svenska kyrkan som har fått igenom kravet på "Bottenviken en kärnkraftsfri zon" på valmanifestet i kyrkovalet. Har skrivit en bön för Bottenviken och en kampsång för Bottenviken som framförs av Gun Bergström, Jan Bergström och Elisabeth Holmström.

Ann Andréns utställning "Tjernobyl 30 år och Slutförvaring?" har visats i Umeå.

Robertsfors och Umeå (Elisabeth Holmström): Har haft möten i både Robertsfors och Umeå. Vi samlar namn i Umeå centrum den första lördagen i varje månad. Det brukar komma 4-6 personer. Det är bra att ha ett återkommande evenemang så man inte behöver sammankalla folk hela tiden. De som har tid vet om när det är. Vi skriver också insändare och debattartiklar.

Skellefteå (Rolf Granstrand, Marianne Björk): Två från gruppen i Skellefteå gjorde en resa till Pyhäjoki och träffade kommunens representanter där. Man träffade även Brahestads kommundirektör (som tvivlade på att kärnkraftverket någonsin skulle förverkligas).

På Fukushima-dagen hade gruppen en manifestation på torget med politiker. Seiko Matsuda har tät kontakt med Japan.

Seiko hade samlat ihop en massa sopsäckar för att åskådliggöra vad man tvingas göra i Japan för att sanera jorden omkring Fukushima. Miljöer plastsäckar bildar berg. På biblioteket har vi haft Ann Andréns utställning "Tjernobyl 30 år och Slutförvaring?", med ett hundratal besökare. Utställningen kan beställas från Paul Rimmerfors, Folkkampanjen mot Kärnkraft-Kärnvapen p.rimmerfors@gmail.com

Piteå (Per Holmqvist) Satsar på att sprida förnyelsebar energi via föreningen "Nordansol" som driver ett pilotprojekt i form av en solexanläggning utanför Gäddvik. "600 vindkraftverk i Piteå skulle kunna ersätta kärnkraftverket på Hanhikivi". "Det är en skymf att nätverket inte fått några svar på alla de skrivelser vi skickat".

Luleå (Christina Morin): Vi har samlat namn på gågatan när det varit olika evenemang, varit till landshövdingen (som inte tyckte det var hans sak). "Evigtt ärr" hade premiär på Kulturens Hus (om Avfallskedjans grupper som varit aktiva mot atomsopor) men hade bara ett 20-tal åskådare- nästan inga Lulebor. Lena Lagerstam som medverkar i filmen var där och berättade om nätverket.

Ett tips från Christina är att dela ut namninsamlingslappar i samband med föreläsningar på universitetet. Studenterna skickar runt lapparna och en del skriver på.

Lena framhåller att Sveriges Nordkalottkommitté, Luleå, stödjer nätverket.

Överkalix (Kenneth Moberg) berättade om nätverkets begynnelse och framkastade den intressanta tanken om att det kanske aldrig varit meningen att bygga ett kärnkraftverk i Pyhäjoki. Det kanske bara är ryska intressen av att ha tillgång till en Östersjöstrand som ligger bakom.

Kalix (Lena Lagerstam, Lotta Broman): Vi samlar namn, skriver artiklar (och översätter en del från finska).

Haparanda (Per Lundbäck): Efter att kommunen gjorde tummen ner för medborgarinitiativet (som gällde en placering av kärnkraftverk i Simo) har det blivit tabu att ens tala om saken. Verkar tyvärr finnas ett starkt stöd bland den finskspråkiga befolkningen för ett kärnkraftverk.

Kiruna (Edna Lantto): Kvinnor för fred har arbetat mot världslandsavtalet och bl.a. suttit på Mynttorget i en demonstration. Skrivit till alla präster och landshövdingar i flyktingfrågan.

Diskussion om hur vi kämpar vidare

Mötet diskuterade hur vi går vidare och tar vara på erfarenheterna från nätverkets lokala grupper. Taina Mäntykenttä medverkan var värdefull då hon kunde svara på många av deltagarnas frågor som rörde Finland.

En hel rad förslag framkom på hur vi ska fortsätta kämpa för att stoppa kärnkraftverket i Pyhäjoki. Här nedan följer alla de förslag som antecknades på blädderblocket. (OBS: Lena har här i listan flyttat om förslagen en del).

Sammanfattning av förslag att arbeta vidare med

- **Nätverket medlemmar kontaktar politiker på alla nivåer** via personliga samtal, sociala media, brev, mail och vykort.
- **Uppvakta miljöminister Karolina Skog** - Förslag: Ta upp exemplet Barsebäck och hur Tysklands miljöminister agerat.
- **Manifestation utanför miljö- och försvarsdepartementet i Stockholm** - viktigt då Kärnkraftsfritt Bottenviken har två ben – Bottenvikens ekosystem och Säkerhetspolitik och rysk geopolitik; Det är en fredsfråga i en tid av ökade spänningar kring Östersjön.
- **Samarbeta med andra organisationer** som t ex finska Greeneace
- **Återkommande manifestationer samma dag varje månad/år** - Förslag: Tyst protest utanför SSAB, riksdagen, länsstyrelsen.
- **Lokala musik – och kulturarrangemang**
- **Tidning** - Förslag: bilda grupp
- **Utställning** - Förslag: bilda grupp
- **Segla för ett rent hav** - Förslag: Genomförs i etapper med målet Luleå; Förslag: budkavle
- **Fortsätta driva namninsamlingarna** - Förslag: återkommande namninsamling gärna med café först med information och trevnad
- **Lyfta fram Fennovoimas historia**
- **Följa medias granskning av Fennovima**
- **Kontakta Valio, Fortum, SSAB** som är verksamma i Sverige och begära att de faktiskt lämnar Fennovoima - Förslag: Mailbomba SSAB.

- **Bojkott Fortum pågår**
- **Informera om Fennovoimas ägarflykt och instabila ägarstruktur** för att påverka den långsiktiga, ekonomiska trovärdigheten i projektet.
- **Medborgarförslag lämnas till fler kommuner**
- **Kontakta Lions** om det projekt de driver i nio länder om Bottenvikens vatten som framtida färskvattenkälla för stora delar av Europa.
- **Skriva insändare**
- **Studiecirklar om solenergi**

Nätverkets arbetsgrupp arbetar vidare med de 19 förslagen från Sommarträffen. Lena uppmanar alla som är intresserade att delta på arbetsgruppens skypemöten, antingen regelbundet eller vid tillfälle för att diskutera någon fråga som dykt upp. Det är viktigt med en geografisk spridning i arbetsgruppen.

Alla kan göra något, t ex samlar namn, skriva insändare eller kontakta politiker. De lokala gruppernas arbete är mycket viktigt och de flesta av förslagen från Sommarträffen kan grupperna ta tag i.

År 2018 är avgörande för kampen!

Mötet avslutades

Lena Lagerstam tackar alla som medverkat och deltagit på mötet och manifestationen under Sommarträffen. Det har varit en fantastisk bra och energigivande dag. Vi fortsätter tillsammans att kämpa för ett Kärnkraftsfritt Bottenviken. Aldrig, aldrig ger vi upp!

Lotta Broman

Lena Lagerstam

Bön för Bottenviken

Efter mötet hade avslutats läste Håkan Joelsson en Bön för Bottenviken på svenska och Taina Mäntykenttä läste översättningen på finska.